

PLATFORMPRAKTIJKONTWIKKELING.NL

ONDERZOEK IN HET EDUCATIEVE DOMEIN

Citeren als:

Bergh, Linda van den; Diemel, Karin & Zon, Anja van (2015). *Bevorderende factoren voor samenwerking door onderwijsprofessionals*. Op: PlatformPraktijkontwikkeling.nl. WOSO: Utrecht

Bevorderende factoren voor samenwerking door onderwijsprofessionals

Linda van den Bergh, Karin Diemel en Anja van Zon

Onderwijsprofessionals, zoals leraren, intern begeleiders en ambulante begeleiders bewegen zich in een werkveld dat wordt gekenmerkt door toenemende complexiteit. Door maatschappelijke trends waarin andere belanghebbenden en disciplines steeds meer stem krijgen in de zorg van leerlingen, wordt samenwerken steeds belangrijker (Van Swet, 2014). Het kunnen samenwerken met anderen is inmiddels een essentieel onderdeel van de professionaliteit van onderwijsprofessionals (Van den Ende, 2011). Scholen dienen met de komst van Passend Onderwijs (2014) 'onderwijs op maat' of passende arrangementen op maat te bieden. Door de 'wet transitie jeugdzorg' (2015) wordt interdisciplinair samenwerken of samenwerken in de keten noodzakelijk.

Miller, Bard, Littlefield, Kofinas, Chapin & Redman (2008) benadrukten al eerder dat kennis vanuit een enkel perspectief onvoldoende is om de complexiteit van de ontwikkeling van een leerling in een bepaalde situatie te kunnen begrijpen. Om optimaal te kunnen bijdragen aan de ontwikkelingskansen van leerlingen, moet een leraar een open houding hebben en met en van anderen willen leren (Hargreaves, 2000). Anderen kunnen professionals buiten de eigen school zijn, collega's binnen de eigen school of ouders. Om goed met deze partners samen te kunnen werken, zijn er belangrijke factoren te onderscheiden, zoals gedeelde doelen, het spreken van dezelfde taal en de houding dat andere perspectieven aanvullend en waardevol kunnen zijn (Tsakitzidis & Royen, 2009). Binnen de kenniskring 'Leerkracht in Samenwerken' van Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (OSO) zijn we middels een survey onder studenten van de masteropleiding Special Educational Needs (SEN) op zoek gegaan naar de actuele staat van samenwerken in het

onderwijs en daarin ervaren bevorderende factoren. De volgende vragen zijn in dit onderzoek gesteld:

- In hoeverre beïnvloedt de samenwerking met externe professionals het eigen handelen? Welke factoren bevorderen het samenwerken met externe professionals?
- Hoe waarderen onderwijsprofessionals de samenwerking met collega's in de school? Welke factoren bevorderen het samenwerken met collega's?
- Wat zijn bevorderende factoren in de samenwerking met ouders?

Methode van onderzoek

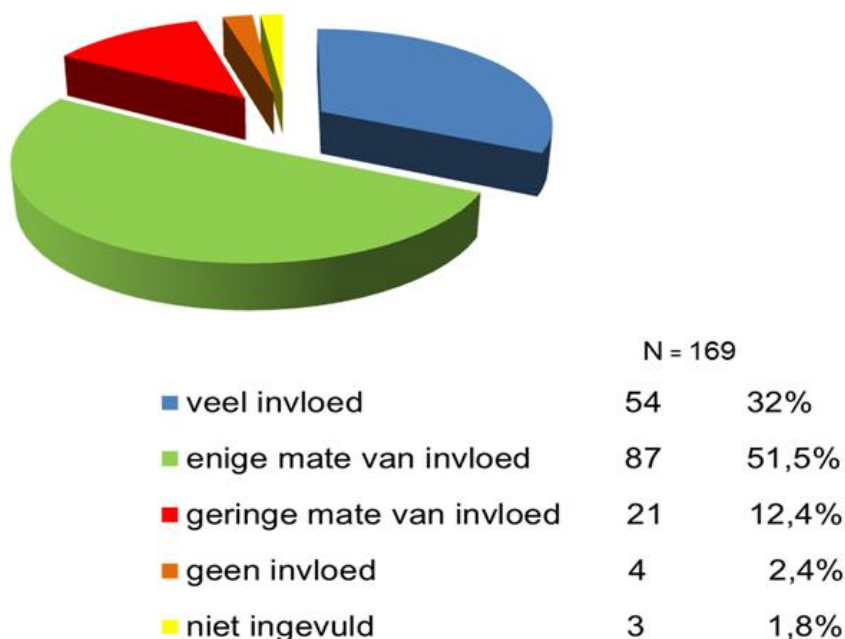
Een vragenlijst met open en gesloten vragen is verspreid onder de studenten van de Master SEN. Van de 1478 studenten hebben 169 studenten de lijst ingevuld (11%). De studenten zijn allemaal werkzaam in het brede veld van onderwijs. De antwoorden op de gesloten vragen zijn geanalyseerd met beschrijvende statistieken van SPSS. De kwalitatieve data zijn geanalyseerd door 'in vivo coding'. Omdat de response rate laag is, moeten de resultaten voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Resultaten

Hieronder beschrijven we eerst de bevindingen over het samenwerken met externe professionals, dan met collega's in de school en tenslotte met ouders.

Samenwerking met externe professionals

De mate waarin een externe professional invloed heeft op het eigen handelen volgens de respondenten, is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 Mate van ervaren invloed van externe professionals

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat externe professionals enige mate van invloed hebben op het eigen handelen. Een derde geeft aan dat een externe professional veel invloed heeft. Slechts weinig respondenten geven aan dat andere professionals geen of slechts een geringe invloed op het eigen handelen hebben.

Op de vraag welke factoren van invloed zijn op de samenwerking met externe professionals geeft bijna de helft van de respondenten aan dat het perspectief van een andere professional leidt tot meer inzicht, verbreding en verrijking van de eigen kijk op de leerling. Een derde van de ondervraagden geeft aan dat deskundigen vanuit hun expertise bruikbare adviezen kunnen geven. Daarbij wordt beschreven dat de waardering van de deskundigheid samenhangt met het type specialisme, de ervaring en ook de leeftijd van de externe professional. Zo geeft een respondent aan '...dit hangt volledig af van waar het over gaat. Jeugdzorg is anders dan logopedie'. De bruikbaarheid en meerwaarde van adviezen blijkt bij meerdere ondervraagden afhankelijk van het vertrouwen in de ander en de ervaren deskundigheid van de ander. Tenslotte wordt genoemd dat wederzijdse verwachtingen en afstemming op elkaars werkgebied en de gehanteerde taal een rol speelt bij de samenwerking en

het succes ervan. Een prettige relatie, de ervaren en ingeschatte deskundigheid, het toevoegen van een ander perspectief en het krijgen van adviezen zijn elementen die respondenten waarderen in de samenwerking met externe professionals.

Samenwerking met collega's in de school

Positieve ervaringen met samenwerking hebben de ondervraagden net zoveel met de professionals binnen de school als met de externe professionals. Als krachtig in de samenwerking worden vooral zaken genoemd als informeren en afstemmen. Samenwerken met collega's wordt op verschillende gebieden belangrijk gevonden, namelijk voor het vergroten van de ontwikkelingskansen van leerlingen, voor de eigen professionele ontwikkeling en voor het verkrijgen van inzicht in een leerling. Bevorderende factoren in de samenwerking met collega's gericht op de ontwikkeling van leerlingen zijn: het nemen van gezamenlijke verantwoordelijkheid, afstemmen van de aanpak en het benutten van elkaars expertise.

Als krachtig voor de eigen professionele ontwikkeling wordt genoemd: het samen leren, met elkaar in gesprek gaan, reflecteren en het verkennen van elkaars mogelijkheden, bijvoorbeeld in intervisie.

Een klein gedeelte geeft daarnaast aan dat samenwerken ook kan bijdragen aan de ontwikkeling van de school als organisatie.

Samenwerking met ouders

De volgende factoren voor een goede samenwerking met ouders zijn het meest genoemd door de respondenten:

1. wederzijds vertrouwen
2. openheid; een open houding
3. dezelfde doelen voor ogen hebben
4. ouders als gelijkwaardige partners met veel kennis van hun kind
5. een doorgaande lijn in de aanpak, of een gezamenlijke aanpak, thuis en op school
6. wederzijds begrip

Hierbij is opvallend dat vertrouwen het meest genoemde aspect van een goede samenwerking met ouders is, terwijl dit bij andere samenwerkingspartners niet zo was. Open staan voor elkaars inbreng wordt zowel bij het samenwerken met ouders als bij het samenwerken met andere samenwerkingspartners genoemd als een aspect dat goede samenwerking bevordert.

Conclusies en aanbevelingen

Onderwijsprofessionals werken veel samen met ouders, collega's in hun school en met externe professionals. In de samenwerking met deze verschillende partners, zijn er verschillende factoren die het samenwerken kunnen bevorderen. In de samenwerking met professionals, binnen en buiten de school is het kunnen leren van elkaars expertise een belangrijke factor. Binnen de schoolsetting wordt dit gerealiseerd door het delen van ervaringen en door samen hierop te reflecteren. Buiten de schoolsetting wordt dit ontvangen van waardevolle en bruikbare adviezen. Daarnaast wordt 'gezamenlijke verantwoordelijkheid' veel genoemd.

In de samenwerking met ouders is wederzijds vertrouwen het allerbelangrijkst voor een goede samenwerking. Dit werd niet zo expliciet benoemd als bevorderende factor in het samenwerken met collega's en externe professionals. Uit onderzoek blijkt echter dat een voldoende mate van vertrouwen voorwaardelijk is voor het delen van informatie en het samenwerken met externe partners (Van Vijfeijken & Van den Wijngaart, 2012). In vervolgonderzoek zou het daarom interessant zijn om te kijken naar de rol van wederzijds vertrouwen in samenwerkingsrelaties met collega's en externe professionals.

De survey is samengesteld in samenwerking met alle leden van de kenniskring van het lectoraat 'Leerkracht in Samenwerken'. Voor meer informatie over het lectoraat, zie de website www.fontysoso.nl/leerkrachtinsamenwerken.

Referenties

- Ende, T. van den (2011). *Waarden aan het werk. Over kantelmomenten en normatieve complexiteit in het werk van professionals*. Amsterdam: SWP.
- Hargreaves, A. (2000). Four ages of professionalism and professional learning. *Teachers and Teaching: History and Practice*, 6(2), 151-182.

- Miller, T.R., T.D. Baird, M. Littlefield, G. Kofinas, F. Chapin, & C.L. Redman. 2008. Epistemological pluralism: Reorganizing interdisciplinary research. *Ecology and Society* 13, 2- 46.
- Swet, J. van (2014). *Leerkracht in Samenwerken. Professioneel samenwerken met de omgeving aan ontwikkelingskansen van leerlingen*. Tilburg, Fontys OSO.
- Tsakitidis, G., & Van Royen, P. (2009). *Leren interprofessioneel samenwerken in de gezondheidszorg*. Antwerpen, Standaard Uitgeverij.
- Vijfeijken, M. van & Wijngaart, M. van den (2012). *Samenwerking onderwijs en zorg. Evaluatie van een samenwerkingsverband tussen een (jeugd)hulpverleningsinstelling en scholen voor speciaal onderwijs*. Tilburg: IVA.

Info over de auteurs

Dr. Linda Keuvelaar – van den Bergh is werkzaam als hogeschooldocent en onderzoeker bij Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg. E-mail: l.vandenbergh@fontys.nl

Drs. Karin Diemel is werkzaam als docent bij Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg. Zij is kenniskringlid van het lectoraat 'Leerkracht in samenwerken' en als buitenpromovenda verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. E-mail: k.diemel@fontys.nl

Drs. Anja van Zon is werkzaam als docent bij Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg. Zij is kenniskringlid van het lectoraat 'Leerkracht in samenwerken'. E-mail: a.vanzon@fontys.nl

